

ПОЗДРАВЕН ГОВОР НА Д-Р ЛОРЕТА ГЕОРГИЕВСКА-ЈАКОВЛЕВА ДИРЕКТОР НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

Почитувани,

Чествувањето кое во својот предзнак ја има бројката 100 има и симболично значење - го индивидуализира делот како целина, кој и самиот е дел од поголема целина. Оттука, дозволете ми речта при отворањето на научниот собир посветен на сто годишнината од раѓањето на поетот, раскажувачот и пред се драмски автор Антон Панов да ја насочам, не кон биографските детали и неговиот творечки опус, туку кон она што претставува самото чествување. Во согласност со симболиката на бројот 100 кој сугерира микрокосмос во макрокосмос, индивидуализиран дел од целината, ентитет со дистинктивни својства делотворни во поголемата целина, целта на чествувањето на Антон Панов е да се посочи она што тој, како делотворен ентитет, го вградува во поголемата целина - македонската литература.

Ако битот на еден народ се идентификува со приказните кои ги раскажува (во дадениов случај покажува/прикажува, зошто драмата е оној суштински сегмент кога зборуваме за Антон Панов), тогаш една од култните приказни врз кои се гради македонскиот идентитет е приказната за несреќната љубов на Симка и Костадин, проткаена со печалбарскиот мотив. Иако драмата *Печалбари*, репрезент на творештвото на Панов, од денешен аспект се одредува како драма со изразена миметичност, мелодраматичност, фолклорна традиционалност, и пред се тенденционалност, како што посочува Лужина, карактеристични за битовата драма воопшто, таа е и точка на одмерување на се она што претходи и на она што ќе следи.

Секоја епоха, како што вели Jakobson, во уметничката структура има одредена доминанта по која е препознатлива. Епохата на Панов неа ја наоѓа во социјалниот протест и пораката со теза. Но во секоја епоха покрај доминантата постојат и маргиналности, кои во некој друг, подоцнежен семиотички систем, стануваат централни факти - какви што се денешните интертекстуалност и хибридизација на жанрите. Така на пример, иако интертекстуалноста станува доминанта во епохата на Бахтин, таа е иманентно својство на секоја уметничка структура. Оттука, нејзините корени можат да се бараат и во творештвото на Панов. Доволно е само да се потсетиме на поднасловот на *Печалбари*: драма со музика и пеење од

македонскиот живот во четири чина и седум слики). Секој нов текст, ако ништо друго, барем ги цитира правилата на жанрот на кој му припаѓа - или ги деконструира. Но за да ги деконструира, мора најпрвин да ги запамети. Оттука, без Чернодрински како родоначалник и т.н. втор бран македонски драмски писатели, меѓу кои Панов, Иљоски и Крле како најрепрезентативните писатели на македонската битова драма, не ќе се случеше ни *Вејка на вејроџи* на Коле Чашуле - првата модерна драма, ни *Диво месо* и *Лей во месџо* на Горан Стефановски, а уште помалку постмодерната драма на Дејан Дуковски.

И да се вратиме на почетокот - зошто чествуваме, односно каков е и каков треба да биде односот кон книжевното наследство? Пред се однос кој ќе утврдува вредности и ќе повлекува паралели, однос кој ќе исчитува и толкува, однос кој ќе ги препознава вистинските приказни, зошто како што вели Горан Стефановски, лажните водат во смрт.

Дозволете ми големиот јубилеј, сто години од раѓањето на Антон Панов, да го поврзам со еден друг - 25 години од основањето на Институтот за македонска литература. Ако вистинската приказна секогаш се навраќа кон коренот, без кој многуте нови листови не можат да постојат, а книжевното дело на Панов е вградено во коренот, Институтот за македонска литература со своето дваесет и пет годишно постоење го зацврстува стеблото на почвата на којашто расте. Денешново чествување, како и многуте претходни, е прилог на Институтот за македонска литература и Друштвото на писателите на Македонија во континуираното исчитување на целината наречена македонска приказна.